

HRM
Het Randstedelijk Mannenkoor
SPIJKENISSE

25 JAAR JUBILEUM
25
JAAR
JUBILEUM
25 JAAR JUBILEUM

*Het waren 2
fantastische dagen
in België*

RANDVERSCHIJNSELEN

Jaargang 26 - nummer 1 - 9 oktober 2025

Correspondentieadres: Burg.
Bolwidweg 12
3233 DM Oostvoorne
E-mailadres
Redactie
Tekstverwerking/Vormgeving
E-mail

secretariaat.hrm.2000@gmail.com
Ger Buitink en Roel Korpershoek
Ger Buitink
redactie.hrm@gmail.com

Bestuur Randstedelijk Mannenkoor

Voorzitter

Martin Ariaans
06-21884632
voorzitter.hrm.2025@gmail.com

Comm. Activiteiten

vacant

Penningmeester

Hans van Son
06-46737049
boedha1958@gmail.com

Comm. PR

Kees Wagener
06-25035188
c.j.wagener@zonnet.nl

Secretaris

Robert Wilschut
06-40175621
hrm.secretariaat.2025@gmail.com

2^e Penningmeester

Cees Brobbel
0181-414279
cees.brobbel@hetnet.nl

Notulist

Jan Modderman
06-38599471
jmodderman53@gmail.com

Muziekcommissie

Arjan Breukhoven
010-4211882
info@arjanbreukhoven.nl

Robert Wilschut
06-40175621
rjwilschut@gmail.com

Arie van Sintmaartensdijk
0181-626184
jacomijntje46@gmail.com

Leo Molendijk
06-29434849
l.molendijk@kpnmail.nl

Cor Kreft
010-4383318
corkreft51@outlook.com

Ger Beikes
06-11300722
gerbeikes.hrm@gmail.com

Koormeester

1^e Koormeester
Leo van Kooij
0181-213952
l.van.kooij@outlook.com

2^e Koormeester
Jan Willem Driesprong
06-12506837
secretariaat.hrm.2000@gmail.com

3^e Koormeester
Cor Kreft
010-4383318
corkreft51@outlook.com

Gastheren

1^e Tenoren
Leo Molendijk
06-29434849
l.molendijk@kpnmail.nl

2^e Tenoren
Cor Kreft
010-4383318
corkreft51@outlook.com

Baritons
Jan Modderman
06-38599471
jmodderman53@gmail.com

Bassen
Jeroen de Jong
06-53151588
jongmack@xs4all.nl

vervanger
vacant

vervanger
Cees Neuteboom
0181-620080
cetruneuteboom@outlook.com

vervanger
Ger Beikes
06-11300722
gerbeikes.hrm@gmail.com

vervanger
Peter Hoevenaars
0181-310807
pjhoevenaars@planet.nl

Diversen

Erelid: Ton Koorent†, Ger Beikes en Koos Bouter

Repetities: Iedere donderdag om 19.30 uur in De Verbinding, Eikenlaan 2, 3203 BK Spijkennisse, 0181-610362

Contributie: € 23,00 per maand; over te maken per eerste van de maand op RABO bank nr.:
IBAN NL24 RABO 3160 3246 13 van Het Randstedelijk Mannenkoor te Spijkennisse.

Donateur worden? : Voor slechts € 50,00 per jaar kunt u het koor steunen. In ruil voor die steun krijgt u gratis 1x toegangskaart voor eigen concert naar keuze en 6 x per jaar het clubblad Randverschijselen. Betaling zie contributie.

Kledingbeheer: Cors Weijers, Maasboulevard 137, 3207 RL Spijkennisse Tel. 06-80131042
E-mail: cweijers@chello.nl

Kleding:
Formeel 1: rood jasje, gilet, zwart overhemd, rode vlinderstrik (nieuw), rode pochet (nieuw), zwarte smokingbroek, zwarte sokken, zwarte schoenen.
Formeel 2: zwart smokingjasje,ivoorkleurig overhemd, zwarte smokingbroek, zwarte sokken, zwarte schoenen.

Formeel 3: crèmekleurig smokingjasje, ivoorkleurig overhemd, zwarte smokingbroek, zwarte sokken, zwarte schoenen.

Diversen : bij formeel 2 en 3 kunnen we gebruik maken van rode vlinderstrik/rode pochet (nieuw) of gestreepte vlinderstrik/pochet.

Website: www.randstedelijkmannenkoor.nl
E-mail: info@randstedelijkmannenkoor.nl

16

34

blz. 2-3	Colofon
blz. 4	Inhoudsopgave
blz. 5	Van de voorzitter
blz. 6	Van de redactie
blz. 7	Wie is er jarig
blz. 9-11	Jubileumreis van HRM
blz. 12	In Memoriam Ton Kooren
blz. 13	Chris goes Santiago De Compostella
blz. 14	In Memoriam Peter Spanjersberg
blz. 16-23	Terugblik op ons jubileumreisje
blz. 24-28	Waarom niet nu (4)
blz. 30-31	Nieuw radioprogramma Orgelink
blz. 32-33	Koning Jezus lang verwacht
blz. 34-35	RDM- de droogdok
blz. 36-38	Wat weten we van de stroopwafel?

Wat hebben we een bewogen september 2025 achter de rug. Deze maand bevatte hoogtepunten, maar ook zeker een dieptepunt. Velen van ons zullen deze maand nog lang blijven herinneren.

Brugge, Ieper en Gent hebben we aangedaan tijdens onze België reis. Vooral de herdenkingsbijeenkomst onder de Menenpoort van Ieper heeft zeer veel indruk gemaakt. Zeker ook bij alle aanwezigen, getuige de bevochtigde ogen van heel veel omstanders.

Wie kan er nu zeggen dat hij gezongen heeft in Sint Salvators kathedraal in Brugge en de Sint Baafs kathedraal in Gent. **Welnu, WIJ wel.**

Het waren geweldige dagen en optredens.

Helaas stonden we kort hierna weer met beide benen op de grond toen we te horen kregen dat onze medereiziger Peter Spanjersberg is overleden.

En toch moeten we weer vooruitkijken.
Dit jaar komen er nog een tweetal concerten aan.

We gaan op 12 december 2025 zingen in Dordrecht, dit samen met alle koren van Arjan.
Een bus is al geregeld, zoals ik al eerder heb medegedeeld.

En op 17 december 2025 hebben we ons traditionele kerstconcert in Brielle.

Het Kerstconcert in Brielle staat dit keer ook in het kader van ons 25-jarig jubileum.

Met dit jubileum Kerstconcert sluiten we ons jubileumjaar af.

Ik kijk er nu al naar uit om deel te mogen nemen aan deze concerten.

Martin Ariaans.

Inmiddels hebben we al 3 repetitie avonden achter ons liggen, met het accent op nieuwe kerstnummers. Want de tijd vliegt en het eerste gezamenlijke kerstconcert in Dordrecht is vrijdag 12 december.

Tijd genoeg zou je denken met nog 11 repetitieavonden voor de boeg. Maar voor veel nieuwe leden is elk kerstnummer een nieuwe uitdaging om het goed en toonzuiver in de bovenkamer op te slaan.

Tenslotte wil je tijdens de uitvoering van ons eigen kerstconcert in Brielle samen met Marco Bakker en Wendy Roobol je van je beste kant laten horen toch?

Over het jubileum uitstapje naar België is in deze uitgave genoeg te lezen en te bekijken. Twee fijne dagen waarbij iedereen het naar zijn zin had ondanks het strakke programma, maar als stoere Ollanders moet dat geen probleem zijn.

Cor Kreft heeft zijn rubriek over de Holland Amerika Lijn afgesloten met een verhaal over de Statendam en tevens een nieuwe rubriek aangekondigd over de DSM.

Wat rest is wederom een verzoek aan de koorleden om de redactie niet te vergeten met het insturen van kopij. Vind je het lastig om een verhaal te schrijven maak er dan een podcast van.

Wij rekenen op jullie en tot het volgende nummer.

Op:	wordt jarig:	Stem
30 okt.	Piet Eland	Bariton
31 okt.	René Baghus	Bas
4 nov.	Hans van Son	Bariton
5 nov.	Jan Poot	2e Tenor
6 nov.	Jan van Elburg	2eTenor
7 nov.	Hans Vos	Bariton
13 nov.	Jan Wagter	2e Tenor
18 nov.	Robert Wilschut	Bas
28 nov.	Cor Baarendse	2eTenor
2 dec.	Leo van Kooij	Bariton

Allemaal van harte gefeliciteerd en een fijne verjaardag toegewenst.

Jubileumreis

van Het Randstedelijk Mannenkoor.

Donderdag 4 september was het zover: de jubileumreis van HRM kon beginnen.

Na een lange voorbereidingstijd door Koos Bouter, Kees Wagener en Hans Popelier en met instemming van het bestuur zouden we vertrekken voor een 2-daagse reis naar de prachtig steden Brugge, Leper en Gent in België.

De eerste dag was er wat haast geboden; steeds liepen we een beetje de feiten, of liever achter de tijden, aan. Dus moesten hier en daar de tijden worden aangepast. Het begon met een kort verblijf bij restaurant de Westbeer: koffie en een Zeeuwse bolus; gauw nog een toiletbezoek en door naar Brugge.

De rondvaart moest uitgesteld worden naar 14.00 uur (was eigenlijk 12.40 uur) en het was ook nog een behoorlijke tippel van de bus naar

de afvaartplek. Maar iedereen bleef vol goede moed en opgewekt.

Tijd om in te zingen was er niet meer, maar wij, geroutineerde, zangers pakten de draad goed op en we zetten een leuk concert neer in de schitterende Sint Salvatorkerk, met Mathijs Breukhoven als begeleidend organist.

Vervolgens naar het Hotel in Ieper, waar de kamers vlot werden verdeeld. Daarna meteen naar de eetzaal voor de lekkere maaltijd. Het dessert moest bewaard blijven tot na het optreden onder de Menenpoort. Daar werd het een zeer ingetogen, emotioneel gebeuren, waarbij de zang van HRM de mensen tot tranen roerden. En niet alleen bij de vele toeschouwers...Ook sommige koorleden waren diep geraakt.

Na het ontbijt op vrijdag gingen we naar het centrum van Ieper, naar de Lakenhal. Daarbinnen hebben we nog eens goed de verschikkingen uit de eerste wereldoorlog kunnen bekijken en horen. Honderdduizenden dode – veelal heel jonge – soldaten kwamen om. Een dorp/stadje als Ieper werd volledig verwoest; mosterdgas doodde

werkelijk al het leven, tot de insecten aan toe. Veel vooral Engelse soldaten werden begraven op een aantal begraafplaatsen.

Eén daarvan is Tine Cot(tage), waar 14000 jonge mannen begraven liggen, sommige zonder naam. Tijd om naar Gent te gaan met de mogelijkheid om met Kees (met zijn uitgebreide geschiedkundige kennis) een rondje te maken. Of met Koos naar het speciale drieluik Het Lam Gods in de Sint Baafs Kathedraal. Daar gaven we daarna ons tweede inloopconcert. Ook dit was weer een geweldige ervaring met veel publiek in deze prachtige kerk. Opvallend: Een Belgisch echtpaar met hun zoon hebben ons in Brugge horen zingen. Zij waren zo onder de indruk, dat ze ook naar Ieper gingen en in Gent zaten ze er ook weer (onze “groupies”). Wat een enthousiasme.

Keurig op tijd zaten we weer in de bus, om nu op weg te gaan naar restaurant “De Landbouw” in Goes. In dit fraaie en al goed bezette restaurant komen dan zo’n 85 mannen en vrouwen binnen om een lekker diner voorgeschoteld te krijgen.

Het was flink aanpoten voor de koks en het bedienend personeel. Nou, dat is gelukt; er kwam ruim voldoende lekkere waren op tafel voor iedereen, maar de geplande tijd werd wel ruim overschreden. Leuke onderbreking was dat we even de jarige Fenna (van het bedienend personeel) gingen toezingen, want zij was jarig. Tja, daar sta je dan als jonge vrouw bij al die al wat oudere mannen en hun partners.

Vervolgens konden we al een beetje uitbuiken tijdens de wandeling naar de bus om uiteindelijk om 23.00 uur de laatste zangers en partners uit te laten stappen in Spijkenisse.

Het waren twee geweldige dagen. Allereerst natuurlijk het (te) goed gevulde programma, uitstekend voorbereid, dus alle hulde voor **Koos, Kees en Hans**.

Opvallend was ook het gezellige contact tussen de zangers en de meegereisde partners. Geen wanklank heb ik gehoord. Iedereen was vol lof over het gebodene en natuurlijk over het mooie weer.

Het was een reis ons 25-jarig jubileum meer dan waardig. En ... we hebben de herinneringen en de foto’s ook nog.

Ger Beikes.

IN MEMORIAM

TON KOOREN.
11-5-1941 - 12-8-2025

Helaas overleed op 12 augustus 2025 ons erelid en mede-oprichter van Het Randstedelijk Mannenkoor. Begin juli heb ik hem nog gesproken via de telefoon. Ik sprak de wens uit dat hij in september weer zou komen zingen. Maar met zijn hese stem zei hij, dat hij dat niet meer zag gebeuren. Midden 2000 richtte Ton samen met een paar anderen, waaronder Arjan ons koor op. In 2002 kwam ik er bij, in 2003 werd ik gevraagd voor de jubileum-commissie en een lege plek in het bestuur. Daar heb ik Ton dus meegemaakt als bestuurder. Ton was vooral een regelaar: adverteerders binnenhalen bij zijn relaties, sponsorgeld regelen, op markten staan om nieuwe leden te werven. Ook wilde hij graag her en der zingen: in kerken, maar ook bij een bijzondere gelegenheid (bijv. iemand die met pensioen ging). Zo begonnen we ook met de kerstconcerten in de Sint-Catharijnekerk. Ook zette hij een concert op poten in de tennishal Halfweg; gasten waren o.a. het orkest Crescendo uit Zuid-Beijerland en Ben Cramer. Ton was een havenman, had diverse binnenvaarttankers. Als er een boot in gebruik moest worden genomen, moest deze gedoopt worden. Verscheidene koorleden werden hiervoor uitgenodigd. Ook was hij jaren van de partij als we naar het jaarlijkse concert van Crescendo gingen in Numansdorp. De laatste jaren waren niet gemakkelijk voor Ton; zelf niet helemaal gezond, veel zorg om zijn vrouw Lenie, en uiteindelijk ging het zingen helemaal niet meer. Het moge duidelijk zijn, dat Ton heel veel heeft betekend voor ons koor. We zijn hem veel dank verschuldigd en zullen hem blijven herinneren als de positieve bestuurder en zanger (2^e tenor).

Ger Beikes.

Chris goes Santiago De Compostella

U zult zich ongetwijfeld het laatste zomeravond concert herinneren waar wij in aanwezigheid van Chris Langeveld geld inzamelden voor de Vereniging HCAWA-D. Deze Vereniging stelt zich ten doel om o.a. onderzoek te doen en medicatie te ontwikkelen die de “ziekte van Katwijk” kan bestrijden. Sinds Chris begin dit jaar te horen kreeg dat hij aan deze ziekte lijdt heeft hij zich ten doel gesteld allerlei initiatieven te ondernemen om zoveel mogelijk geld in te zamelen voor dit onderzoek. Een van die initiatieven is om vanuit Katwijk naar Santiago de

Compostella te lopen, een afstand van 2500 km! En dan te bedenken dat hij helemaal geen wandelaar is.

Twee dagen voor zijn vertrek naar Santiago werd als het ware het startsein gegeven en vierde hij verlaat zijn 50^e verjaardag in de sportkantine van de Spijkenisser handbalvereniging in aanwezigheid van vele vrienden en kennissen. Een bewogen avond waarbij in de speech van zijn vrouw Jenny Het Randstedelijk Mannenkoor nogmaals werd bedankt voor hun inzet. Toen werd ook bekend welk bedrag hij intussen al bijeen had gebracht n.l. € 19.000.

Chris is intussen 1 maand aan het wandelen en heeft na precies 4 weken een afstand afgelegd van 524 km en heeft daarvoor 588.000 stappen gedaan. Dit is precies 20% van de totale afstand.

Chris is dagelijks te volgen via de app “polarsteps”, waarbij hij kort aangeeft hoe het hem die dag is vergaan, veelal met foto’s erbij.

De link is: <https://www.polarsteps.com/ChristianLangeveld>

Met een muzikale groet,

Paul Slikerveer

IN MEMORIAM

PETER SPANJERSBERG.

10-2-1951 - 7-9-2025

Met ontzetting hoorde ik van Peters dochter het bericht, dat Peter op zondag 7 september 2025 aan een hartstilstand was overleden. Het is toch onvoorstelbaar en dat na 2 dagen gezelligheid en optredens in Brugge, Ieper en Gent. Peter werd op 10 februari 2005 lid van Het Randstedelijk Mannenkoor; een echte bas erbij, dat kwam goed uit. Maar hij bleek niet alleen zanger, hij was een echte doener, een sjouwer. Als er werkzaamheden waren voor een concert, stond Peter altijd klaar om aan de opbouw en het opruimen mee te werken. Ook nam hij de taak van gastheer van de bassen op zich. En hij maakte deel uit van de toenmalige Bestuursadviesgroep. Laten we ook niet vergeten, dat hij de man was die elke repetitieavond in de Dorpskerk in Spijkenisse zorgde het openen en sluiten van de kerk en hij zorgde voor koffie en thee. Ook was hij attent op verjaardagen. Even een WhatsApp sturen of bellen. Hij was dus heel actief en altijd positief. Gingen we naar een concert ergens in het land, Peter was er altijd bij. En dan bespraken we samen nog wel eens de problemen, waar hij in de privésfeer mee te kampen had. Peter was ook chauffeur op een busje in Hoogvliet om mensen ergens heen te brengen of op te halen. Nadat zijn vrouw was overleden, ontmoette hij een goede vriendin (Hennie). En zij vergezelde Peter steeds naar onze optredens. Ook naar België was zij erbij. Wat zullen we deze sterke en opgewekte man gaan missen bij onze werkploeg, maar vooral ook als zanger in ons koor en bij de bassen in het bijzonder.

Ger Beikes.

Terugblik op ons jubileumreisje:

een lach en een traan

Nu we een paar weken verder zijn is het altijd goed om nog eens terug te kijken op ons jubileumreisje. Het begon zo mooi, iedereen op tijd in Spijkenisse en op naar Stellendam. De busonderneming Contiki was zo aardig om onze meereizende Hellevoeters een parkeerplaats en opstapplaats aan te bieden. De strakke tijdplanning begon al te wankelen toen een buschauffeur in al zijn onschuld vertelde dat er in de hal van Contiki koffie te verkrijgen was. Ook het gebruik van de WC maken was geen enkel probleem. Gevolg: we waren een half uur kwijt. Dat zou nog gevolgen hebben. Op naar Terneuzen. In het boekje stond een mooie beschrijving over de route via de Oosterscheldekering en Walcheren. Maar ja, we moesten wat van het half uur inhalen en werd gekozen voor de snellere route via de Zeelandbrug. Ook mooi. Het uitzicht op de Westerschelde in restaurant 'De Westbeer' was schitterend, de Zeeuwse bolus lekker. Het half uur bleek niet in te halen en onze geplande bootreis in

Brugge viel in het water. Gelukkig konden wij om 14.00 uur nog een mooie trip maken door de 'Brugse Leien'. Wat is Brugge toch prachtig.

De wolindustrie uit de middeleeuwen zal niet zo winstgevend zijn geweest als de inkomsten uit toeristen anno 2025. De ontvangst in de St. Salvators kathedraal bleek uiterst vriendelijk. Ons optreden stond vermeld in het parochieblad, wellicht was dat een reden dat het concert goed bezet was. Had ik voorheen nog nooit van een 'Klais-orgel' gehoord, na Brugge en Gent weet ik beter.

Matthijs moet genoten hebben van het spelen op beide orgels. Van de kathedraal naar de bus bleek een aardige tippel maar netjes op tijd vervolgde onze reis naar Ieper. Het inchecken in het hotel ging snel. Dat had Koos goed geregeld. Even een tukkie doen op je hotelbed was geen optie. "Vis of vlees", klonk het al snel, immers dat hadden we al braaf van tevoren opgegeven. "Maakt niet uit", bleek geen optie, alles was van tevoren al klaargemaakt.

Het eten smaakte heerlijk na een dag wandelen, zingen en de toerist uithangen. Het strakke tijdschema werd weer van stal gehaald. “Kwart over zeven bij de bus”, klonk het streng.

Om half acht stond dan ook iedereen onder de beroemde Menenpoort. Iedereen? Nee hoor, want al snel misten we de familie Molendijk. Geen nood, want 20 min. later verschenen Leo en zijn vrouw na een mooie wandeling door de buitenwijken van Ieper. Leo werd gelijk ‘Kevin’ genoemd, wijzend naar het achtergebleven jongetje Kevin in de bekende kerstfilm ‘Home Alone’. Je zou zeggen dat na +/- 34.585 herdenkingen (sinds 1928 een dagelijkse

herdenking, uitgezonderd in WO2 niet) weinig mensen aanwezig zouden zijn. Niets van dat alles. Er was veel publiek. We zagen naast scholieren, mensen uit Cardiff, Belfast en Peterborough met ontroering kransen leggen. Dit deden ze toen Arjan op zijn blaasorgel "Amazing Grace" speelde. Dat was een indrukwekkend moment. Bijzonder was ook toen kinderen in militaire kleding fanatiek langs marcheerden. In mijn optiek een dissonant, wellicht in UK een gewoonte. Al met al een mooie gebeurtenis die we niet snel zullen vergeten.

Het ons beloofde dessert heb ik na afloop nooit gezien maar wel een heerlijk glas bier. Dat smaakte wonderbaarlijk goed. Jammer dat we niet uitgebreid de Belgische bieren uit de omgeving konden uitproberen. Een trappist uit de brouwerij van West Vleteren (in de buurt van Ieper) leek mij heerlijk. Volgende keer maar weer. Eerst maar eens kijken of het matras beviel om te slapen. Dat bleek geen enkel probleem.

Iedereen stond de volgende morgen vrolijk zijn of haar ontbijt samen te stellen. Dat het hotel in de loop der tijd veel Engelsen herbergden bleek uit de ontbijtkeuze. 'Full English Breakfast' was voor menig koorlid een gewilde keuze. Eieren, witte bonen, spek, worstjes, gebakken tomaten, paddenstoelen gearardeerd met currysaus zorgde voor een goede basis voor de tweede dag.

Het museum Flanders Fields bleek indrukwekkend. De waanzin van oorlog werd hier weer eens aangetoond. Duitse en Engelse generaals speelden hun spelletje ten koste van honderduizenden jonge levens. Wat een gruwel in deze streek. Maar ook de bewondering hoe een stadje als Ieper na de oorlog weer werkte aan herstel. Al duurde het tot 1967 voordat de wederopbouw van de Lakenhal was voltooid. Tot vorig jaar stond de hal jaren in de steigers om weer gerestaureerd te worden. Het resultaat is prachtig. Na het koffiedrinken in 'Het Depot' op het mooie Marktplaatsje reden we naar Tyne Cot.

Deze begraafplaats is de grootste Commonwealth begraafplaats ter wereld. Met zijn 11.956 graven de stille getuige van de bloedige Slag bij Passendale (ook wel derde Slag van Ieper genoemd).

Bijzonder om hier te lopen in alle stilte. Alleen vogelgeluiden zijn te horen. In de verte zagen we Ieper en de heuvels liggen waarom zo gevochten werd. Stilte kan zo mooi zijn.

Na een uurtje rijden arriveerden we in Gent. Een wandeling van tien minuten bracht ons naar de St. Baafs kathedraal. Izak en Ben hadden het wat zwaarder. Zij sjouwden met het stoepbord. De mooie poster gemaakt door Ger Buitink werd prominent in beeld gebracht voor de ingang van de kathedraal. Het stoepbord stond overigens ook in Brugge. De groep splitste zich. Een groepje ging met Kees op stap en voerde via de mooie Graslei en het Gravensteen naar de

Groentemarkt. Namen als Karel de Vijfde, 'Stroependragers' en 'Kleinste Frietkot van Gent' passeerden de revue. Het mooie weer was een lot uit de loterij. Om die redenen verkozen velen een terras om met een biertje de keel nog eens goed door te smeren. De cultuurkenners onder ons besloten een bezoek te brengen aan het beroemde schilderij 'Lam Gods' van de gebroeders van Eyck. Om half vier stonden de mannen met een mooi zwart overhemd en rode strik klaar om te zingen.

Annelies Breukhoven had een camera geïnstalleerd, de St. Baafs is natuurlijk een geweldige locatie om opnamen te maken. Voor een goed gevulde kerk zongen we de longen uit ons lijf. En eerlijk is eerlijk...het ging best goed. De opname van 'The Day You Sang this Song' staat nu op YouTube met een dank aan Annelies. Zoon Matthijs gaf na afloop van het concert onder grote belangstelling nog een hoorcollege over het Klaisorgel. Een orgel op de begane vloer is toch een stuk toegankelijker voor het publiek.

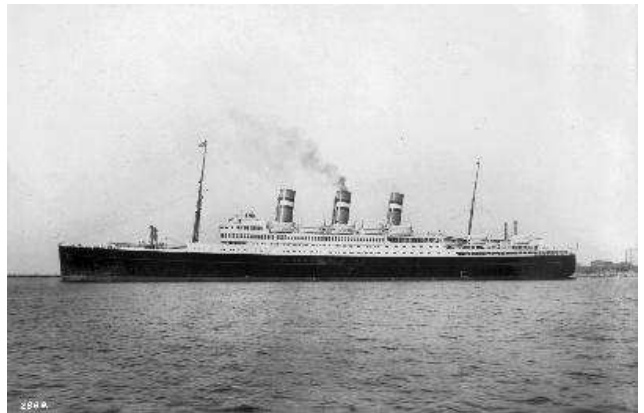

Matthijs speelde nog een belangrijke rol. Op weg naar Goes vernam hij dat er op de N62 een ernstig ongeluk was gebeurd. Net op tijd konden de bussen de A58 bereiken. Met een vertraging van een half uur kwamen we aan in 'De Landbouw' om te dineren. Weer klonk het "vis of vlees". Het was een vrolijke, gezellige avond, niet wetende dat we de dag daarna een vreselijke domper te verwerken kregen...Peter Spanjersberg was overleden. Peter had nog, samen met Hennie, volop van de reis genoten. En plots is hij er niet meer. Stijlvol hebben we afscheid van hem genomen. Wat zullen we die kerel missen.

Kees Wagener.

Waarom niet nu (4)

De Statendam III

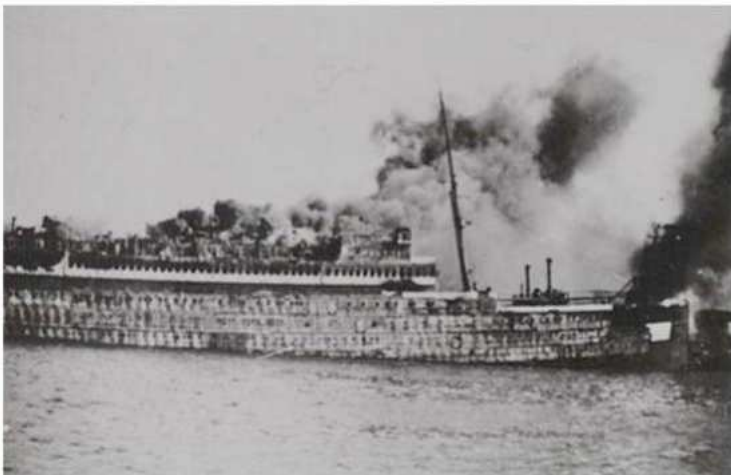
Het S.S. **Statendam** was een passagiersschip van de Holland-Amerika Lijn (HAL) en het derde schip met die naam van de maatschappij. Toen het schip gereed was, werd het beschouwd als het modernste schip in zijn tijd. Het heeft dienstgedaan van 1929 tot en met 1940 en voer op en neer tussen Rotterdam en New York. Onderweg werden Boulogne-sur-Mer en Southampton aangedaan. Vanaf 1930 werden 's winters ook cruises gemaakt in de Caraïbische Zee.

De Statendam III werd in Belfast gebouwd op de werf van Harland & Wolff. In september 1924 werd hij te water gelaten, waarna de werkzaamheden twee jaar lang onderbroken werden. In april 1927 kreeg de HAL een staatslening van de Nederlandse overheid, waarna het schip naar Schiedam werd gesleept. Op scheepswerf Wilton werd het schip afgebouwd.

Op 11 april 1929 begon de eerste reis naar New York. De laatste reis vertrok op 24 november 1939 uit New York. Tijdens de Meidagen in 1940 lag de Statendam III afgemeerd op Rotterdam-Zuid aan de Wilhelminakade. Zodoende viel het schip reeds de eerste oorlogsdag in Duitse handen. De Duitsers plaatsten een mitrailleur aan boord om

uit te kunnen brengen op de Nederlandse verdedigers aan de andere oever van de Nieuwe Maas, die op hun beurt het vuur beantwoordden. Tijdens deze gevechten brak in de middag van 11 mei brand uit aan boord van de Statendam. Blussen bleek door de oorlogshandelingen onmogelijk en in de volgende dagen brandde de Statendam geheel uit. De verwoeste Statendam III werd in augustus 1940 gesloopt.

De ondergang van de Statendam III

Passagiersschip het ss Statendam III van de Holland Amerika Lijn is één van de modernste schepen van haar tijd. Het luxe schip wordt in 1929 in de vaart genomen en heeft bijvoorbeeld een palmentuin, warm en koud stromend water in de hutten en een gymnastiekzaal.

Als de Duitsers op 10 mei 1940 Nederland binnenvallen, ligt de Statendam aan de kade bij de Wilhelminapier in Rotterdam. In september 1939 is de Tweede Wereldoorlog uitgebroken en ondanks dat Nederland neutraal is, worden de kostbare schepen van de HAL vastgelegd.

Het ss Nieuw Amsterdam blijft in New York en het ss Statendam in Rotterdam. "Wel houden ze steeds één ketel op stoom van de Statendam, om snel te kunnen vertrekken mocht daar aanleiding voor zijn", zegt Rob Noordhoek van Museum Rotterdam.

Vijf schepen van de Holland-Amerika Lijn hebben de naam Statendam gekregen.

- De eerste Statendam voer voor de HAL van 1898 tot 1910.
- De tweede Statendam werd als oceaanlijner gebouwd, maar voordat het klaar was brak de Eerste Wereldoorlog uit. Het werd in 1915 verkocht aan de Engelse regering, grijs geverfd en voor troepentransport ingericht. Het schip kreeg de naam S.S. Justicia. De Justicia werd op 19 en 20 juli 1918 door UB-64 en UB-124 zes keer getorpedeerd waarna hij zonk.
- De vierde Statendam werd voor de HAL gebouwd in 1957. In 1982 werd het schip aan de Paquet-groep verkocht en kreeg het de naam *Rhapsody*.
- De vijfde Statendam voer van 1992 tot 2015 onder die naam. De thuishaven was Rotterdam.

Oorlogsgebied

Dat uitvaren zal niet gebeuren, want redelijk onverwacht ligt Rotterdam vanaf het eerste uur midden in het oorlogsgebied. De Duitsers maken gebruik van luchtlandingstroepen en parachutisten in Rotterdam en op de Maas, waardoor er voor het schip geen doorkomen meer aan is.

Al vrij snel krijgen de Duitsers op 10 mei 1940 de zuidoever van Rotterdam in handen. Op 11 mei installeren ze een mitrailleur op het achterdek van de Statendam. Beschietingen van Nederlandse zijde zorgen ervoor dat er brandjes uitbreken op het schip.

Die zijn het begin van een uitslaande brand, waardoor het schip volledig wordt vernietigd. Het zal nog dagenlang branden. Als de brand eindelijk uit is, ligt er alleen nog een uitgebrande huls aan de Wilhelminakade.

Branden

Maanden blijft het ss Statendam daar liggen. Bij sloopwerkzaamheden breken opnieuw brandjes uit. Zo is in een krant van 3 oktober 1940 te lezen:

'Aan boord van de Statendam, het vroegere vlaggeschip van de Holland Amerika Lijn dat als gevolg van oorlogshandelingen in de Maasstad uitbrandde, is vanmiddag omstreeks vier uur opnieuw een brand uitgebroken, die een geweldige rookmassa ontwikkelde. De brandweer, die met veel materieel was uitgerukt, slaagde er echter binnen korte tijd in het vuur te blussen. Zoodat reeds om vijf uur gezegd kon worden, dat men den brand onder de knie had.

Sinds de meidagen ligt het wrak van de Statendam als een reusachtige, vormlooze ruïne van roodbruin geroest metaal langs de Wilhelminakade. Reeds geruime tijd is men bezig het wrak dat met de kiel op den bodem van de Maas ligt, te sloopen, bij welk werk o. m. van snijbranders gebruik gemaakt wordt'

Een paar dagen later schrijft de krant op verzoek van de Duitse bezetter het volgende: *‘Men verzoekt ons mede te deelen, dat de brand op de Statendam, welke een dezer dagen heeft gewoed, in tegenstelling tot in eenige gepubliceerde berichten niet is gebluscht door de Rotterdamsche brandweer, maar door de Deutsche Feuerschutzpolizei te Rotterdam, welke met schuimbluschapparaten het vuur heeft bedwongen.’*

Sloop

Het wrak wordt later naar Hendrik-Ido-Ambacht gesleept om gesloopt te worden. Ook daarbij ontstaat brand. Op 28 maart 1941 slaan tijdens sloopwerkzaamheden de vlammen uit de nog met olie gevulde tanks. Er zal uren geblust moeten worden om het vuur te bedwingen. Het is het definitieve einde van wat ooit het vlaggenschip van de Holland Amerika Lijn was.

De stoomfluit van het schip is gered en wordt na de oorlog nog in Rotterdam gebruikt. Als koningin Juliana in 1953 het Groothandelsgebouw opent, laat zij de stoomfluit van de Statendam klinken.

In de volgende editie van de Randverschijnselen zal ik aandacht gaan schenken aan de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij NV oftewel de RDM, en als voorproefje elders in deze RV aandacht voor de Onderzeebootloods van de RDM.

Ik wens jullie veel leesplezier,

Cor Kreft.

Bron: Wikipedia.

“Ondergang van de Statendam III “– Rijnmondnieuws.

Foto: Het ss Statendam in brand aan de Wilhelminakade, mei 1940.

Collectie Museum Rotterdam

Nieuw radioprogramma OrgelLink

Door: Arjan Breukhoven

Een paar maanden geleden werd ik gebeld door een bestuurslid van de “Reformatorische Omroep” (RO) met de vraag of ik er over zou willen nadenken of ik een radioprogramma voor de RO zou willen gaan maken over het orgel. Vroeger waren er op de Nederlandse radio meerdere orgelprogramma’s. Dan denk ik aan de Populaire Orgelbespeling (mijn vader nam in de 80-er jaren iedere aflevering op, voor mij zee inspirerend, speelde improvisaties na, en later was ik zelf te horen via dit programma), Musica Religiosa (ook wel vaker te gast bij geweest) en nog meer programma’s, maar de orgelprogramma’s zijn verdwenen.

Eerlijk gezegd wel een bijzondere vraag waar ik zeker over moest nadenken. Nu zit ik eerlijk gezegd niet om werk verlegen, maar ik heb wel eens eerder gedacht dat het best leuk zou kunnen zijn bij de radio iets te doen, en onze zoon Sander is producer bij de

NPO en bij de commerciële zender JOE en ik hoor hoe leuk het is. Natuurlijk is en blijft mijn actieve musicus-zijn nummer één, maar toch wilde ik de uitdaging aangaan om een wekelijks orgelprogramma te gaan produceren. Ik verzin het programma zelf, stel het programma samen, presenteer en ik monteer het programma tot een geheel.

Als dit blad uitkomt is de eerste aflevering al geweest. Vanaf vrijdag 3 oktober is het programma “OrgelLink” iedere week te horen via de Reformatorische Omroep op Radio 1 om 19.30 uur en vanaf zaterdag is het als podcast te beluisteren op Radio 5 en op mijn eigen website. Een programma met natuurlijk orgelmuziek, maar ook een gesprek met een gast en leuke wetenswaardigheden over muziekstukken, daar is veel leuks en interessants over te vertellen.

Weer wat nieuws wat op mijn weg komt. Leuke uitdaging en eens kijken of de luisteraars het ook leuk vinden en of het allemaal inpasbaar is in mijn agenda. Tot nu toe heb ik, terwijl ik dit schrijf, al acht programma kant-en-klaar liggen, gemonteerd en wel. Want op de vrijdag heb ik vaak ook concerten dus maak ik ze en worden ze op een bepaalde vrijdag uitgezonden.

Iedere vrijdagavond om 19.30 uur op Radio 1 van de RO.

In de jaren zestig, toen de wereld nog vol peace & love zat en de koffie vaak wat te sterk was, zaten Paul Simon en Art Garfunkel in een klein appartement in New York. Paul tokkelde wat op zijn gitaar, Art zat met zijn eindeloos zachte stem alvast toonladders te oefenen (de burens hadden geluk).

Paul bladerde in een oud boekje met Engelse volksliedjes dat hij ooit in Londen had meegenomen. Daar stuitte hij op een lied over een middeleeuwse markt in Scarborough, een stadje aan de Engelse kust. "Scarborough Fair," las hij hardop. Hij grinnikte: "Art, stel je voor: allemaal kraampjes vol kruiden, troubadours met fluwelen mouwen en mensen die ruzie maken over de prijs van een bosje peterselie."

Art keek op van zijn thee. "Peterselie, salie, rozemarijn en tijm," zei hij melodieus, alsof hij het al jaren zo zong. Paul trok zijn wenkbrauwen op. "Wacht eens even, dát klinkt eigenlijk best goed."

En zo begon het. Paul zette akkoorden onder de eeuwenoude tekst, Art weefde er zijn hemelse tweede stem doorheen, en voor ze het wisten klonk het alsof de middeleeuwen en de sixties een vrolijke botsing hadden gemaakt. Het liedje werd niet een stoffige ballade, maar een mystieke en dromerige

ervaring – alsof je met een bloemenkrans in je haar door die markt in Scarborough liep.

Toen ze het lied later opnamen, hadden ze nog lol om de kruiden. “Misschien moeten we nog basilicum en oregano erbij gooien?” grapte Paul. Art lachte en antwoordde: “Nee joh, dan wordt het een pizzasong.”

En zo kwam Scarborough Fair tot leven: een eeuwenoud volkslied dat, dankzij twee vrienden met een gitaar en een theekopje, opnieuw de wereld veroverde – met een vleugje magie, en vooral met heel veel plezier.

Dit eeuwenoud liedje werd ook de basis voor een kerstlied, dat door Martin Zonnenberg is vertaald en wat in ons kerst repertoire is opgenomen.

Burt Ginkie

“de Droogdok” - 1

De **Rotterdamsche Droogdok Maatschappij NV** (RDM) was een belangrijke scheepswerf voor scheepsnieuwbouw, scheepsreparatie en machinebouw in Rotterdam, die heeft bestaan tussen 1902 en 1996. Het bedrijf bouwde 355 schepen, vrijwel allemaal zeegaand, zowel voor de koopvaardij als de marine. Ook construeerde het bedrijf brugdelen (Vianen) en boorplatforms. Op zijn hoogtepunt telde het bedrijf 7.000 personeelsleden en nam het enige tijd de leidende positie onder de Nederlandse scheepswerven in.

Reparatie van schepen was de belangrijkste activiteit van het bedrijf en in totaal heeft het 12 grote drijvende droogdokken bezeten (één ervan ging al vlak na de aanschaf verloren). De werf maakte vrijwel geen gebruik van gegraven dokken. De werf bouwde zowel vracht- als passagiersschepen, en tevens oorlogsschepen, waaronder onderzeeboten voor de Koninklijke Marine. De eerste opdracht voor nieuwbouw van een zeegaand schip kwam in 1905 binnen. Het bekendste schip van de werf was het *ss Rotterdam*, dat nu weer in de stad aan de kade ligt.

Onderzeebootloods

Voor de bouw van 3 onderzeeërs van de koloniale K-klasse werd een aparte hal gebouwd in 1928/29. Daarin konden, beschermd tegen blikken van buiten en tegen het weer, drie boten tegelijk naast elkaar gebouwd worden. Deze 'Onderzeebootloods' werd uitgebreid in 1936, 1939 en 1946. De loods bestaat uit drie parallelle eenbeukige hallen. De oudste is

de middelste, de oostelijke uit 1938 is lager en de jongste is de grootste. In 1938/39 bouwde de werf onderzeeërs voor Polen, de Sep. In totaal werden er bij de RDM in deze loods 16 onderzeeërs gebouwd. Voor het transport naar buiten werd in 1989 een nieuwe schepenlift geconstrueerd. De laatste onderzeeër van de RDM was de *Zr.Ms. Bruinvis*, die in 1994 aan de marine werd geleverd.

Zr.Ms. Bruinvis

Embleem Zr.Ms. Bruinvis

De **Zr.Ms. Bruinvis** is een Nederlandse onderzeeboot van de Walrusklasse, gebouwd door de Rotterdamse scheepswerf RDM. De bouw van de *Bruinvis* liep vertraging op doordat een deel van de voor de *Bruinvis* bedoelde apparatuur voor de uitgebrande onderzeeboot *Walrus* werd gebruikt. Al eerder is bij de Nederlandse marine een schip naar de bruinvis genoemd, de Hr.Ms. Bruinvisch uit 1941.

In de volgende RV ga ik uitgebreid in op geschiedenis van de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij afgekort de RDM en later in de volksmond de "Droogdok" genoemd.

Cor Kreft.

Bronnen,

Defensie - <https://www.defensie.nl/onderwerpen/emblemen/emblemen-koninklijke-marine/zr.-ms.-bruinvis-s810>, CC BY 4.0,

Wat weten we van de

S troopwafel

Het zal ongetwijfeld wel in mening huiskamer van onze koorleden weleens zijn gegaan over “wat zal mijn traktatie zijn in de pauze van de koorrepetitie bij HRM “. En stevast valt dan vaak de keuze op heerlijke stroopwafels. Maar wat weten we eigenlijk van deze platte lekkernij. Ik ben daar eens ingedoken, en lees hieronder het resultaat.

Een stroopwafel, van oorsprong *siroopwafel* genoemd, is een van oorsprong Nederlandse wafel, die niet alleen in Nederland, maar ook wereldwijd gegeten wordt. Het product bestaat uit twee ronde deegwafelhelften, met ruitpatroon, waartussen zoete siroop is aangebracht. Oorspronkelijk hadden siroopwafels een diameter van ongeveer 10 centimeter, maar inmiddels zijn ze verkrijgbaar met diameters van 5 tot 25 centimeter. Stroopwafels worden ook verwerkt in ijs en andere lekkernijen.

De geschiedenis.

De stroopwafel werd voor het eerst gemaakt in de loop van de negentiende eeuw in Gouda. In diverse bronnen wordt *de* bakkerij van Kamphuisen genoemd als eerste stroopwafelbakkerij. Deze werd in het begin van de 19e eeuw in Gouda gevestigd. Wanneer deze bakkerij precies begonnen is met het vervaardigen van stroopwafels is niet bekend. De Korte stelt dat voor het vervaardigen van stroopwafels gasstellen nodig zijn. De komst van Goudsche Siroopfabriek in 1837 en de vestiging van de eerste gasfabriek in

Gouda, geven hem aanleiding om te veronderstellen dat de eerste siroopwafels enkele jaren na 1853 werden gemaakt. Scheygrond noemt ene Adriaan de Groot, die als eerste het siroopwafelijzer hanteerde in 1864. Zijn bedrijf werd later voortgezet door Wever, die ook het recept overnam. Scheygrond sluit echter niet uit dat Kamphuisen al voor 1863 siroopwafels vervaardigde. Schrijvers noemt een drietal redenen waarom niet met zekerheid vastgesteld kan worden wanneer de eerste siroopwafel in Gouda werd gebakken. In de eerste plaats waren de gilden afgeschaft waardoor er geen productregistratie plaatsvond. In de tweede plaats waren bakkers individuele ondernemers en er ontstonden in die tijd geen juridische geschillen over de fabricage van de stroopwafel die beslecht en dus vastgelegd moesten worden. In de derde plaats was er juist in die periode geen plaatselijke krant waarin geadverteerd kon worden. Dat is de reden, aldus Schrijvers, waarom er - in tegenstelling tot de fabricage van pijpen - zo weinig schriftelijke bronnen zijn overgeleverd over de fabricage van de stroopwafel.

Stroopwafels werden in die tijd gemaakt van oude koeksnipers, deegresten en stroop en waren daardoor erg goedkoop. Ze werden in de 19e eeuw daarom wel *armenkoeken* genoemd. De Korte betwijfelt deze lezing. Hij is in geen enkel oud recept de toevoeging van koeksnipers tegengekomen.

Vanaf 1870 werden de Goudse siroopwafels niet alleen in Gouda, maar ook elders vervaardigd. In 1960 telde Gouda nog zeventien stroopwafelfabrieken, rond 2000 nog vier.

Varianten

In Gouda werden in de twintigste eeuw diverse varianten van de stroopwafel ontwikkeld. Twee bekende zijn de punselie en de adé-kowafel.

De punseliewafel is een kleine variant van de stroopwafel en werd genoemd naar de bedenker, de Goudse bakker Bertus Punselie die in 1945 begon met de productie ervan. Eind augustus 2024 sloot de Goudse stroopwafelfabrikant Punselie zijn deuren. De adékowafel werd bedacht in 1939 door de Goudse banketbakker Abraham de Korte. De naam adéko verwijst naar zijn

initialen. Deze wafel werd niet meer in een wafelijzer gebakken, maar in een oven, waardoor de arbeidskosten werden teruggedrongen.

De bereiding

Na het kneden van het deeg wordt een stukje deeg gedurende een minuut in een heet wafelijzer gebakken. Daardoor wordt de wafel niet helemaal gaar en blijft de binnenkant zacht. Vervolgens worden de wafels in een ronde vorm gestoken en horizontaal doorgesneden. De kruimels van de afgesneden randen (ook wel *snippers* genoemd) en mislukte koeken zijn wel in zakjes te koop.

Eén helft van de doorgesneden wafel wordt met de stroop ingesmeerd, waarna de andere helft erop wordt gelegd.

Met het bovenstaande in het geheugen, zullen we met nog meer plezier genieten van deze heerlijke lekkernij.

Cor Kreft.

Bronnen

Foto wafelijzer : Philip Bosma op de Nederlandstalige Wikipedia.

Foto strooppot: Delphine Ménard - Eigen werk,

Overige: Wikipedia

Agenda

Vrijdag 12 dec. 2025

Augustijnenkerk Dordrecht

20:00 uur

*“Hollands Christelijk Mannenkoor”, Berkel en Rodenrijs
“Christelijk Mannenkoor Prins Alexander”, Rotterdam
“Het Randstedelijk Mannenkoor”, Spijkenisse*

*Henk-Jan Drost, trompet & bugel
Martin Zonnenberg, orgel
Arjan Breukhoven, algehele leiding*

Woensdag 17 dec. 2025

Brielle Grote of St. Catharijnekerk

20:00 uur

*“Het Randstedelijk Mannenkoor”
Marco Bakker, bariton
Wendy Roobol, sopraan
Adinda en Matthijs van Delft, viool en gitaar
Matthijs Breukhoven, orgel
Arjan Breukhoven, vleugel en algehele leiding*

Wist U dat...?

Het mannenkoor repeteert op donderdagavond in
De Verbinding, Eikenlaan 2, 3203 BK Spijkenisse.
Er wordt gerepeteerd van 19:30 uur tot 21:45 uur.